

PANDA Opplæringshefte for veiledere

Del 4 – Metoder og verktøy

Dette dokumentet er en del av det europeiske Erasmus+ KA202-prosjektet, "Participation and Collaboration for Action", akronym PANDA, sept. 2020 – august 2023. Prosjektet involverer 4 europeiske universiteter: Artevelde University of Applied Sciences (Belgia), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (Norge), Queen's University Belfast (Nord-Irland) og Universidad Complutense de Madrid (Spania). Det involverer også 4 organisasjoner: Growing Up (Belgia); Trondheim Kommune/Link (Norge); Voice of Young People in Care, VOYPIC, (Nord-Irland) og Fundación Secretariado Gitano, FSG (Spania).

Del 4 – skrevet av Winter, K. med det norske teamet i ledelse for valg av innhold. Forfattere: Winter, K; Juul, R.; Hernes, S.; Børmark, P; Husby, I.S.D; og Aerts, L., Blanco Carrasco M., Corchado Castillo, A., I., Dorado Barbe, A.I., Eerdeken, W., Haedens, N., Heirbaut, E., Lowagie, L., Leyra Fatou, B., McCafferty, P., Mercado García, E., McGuigan, G., Ortiz Mateos, M., Roncal Vargas, C., Saenen, V., Toal, A.

Oversatt til norsk av: Juul, Randi

Innhold

GENERELL INTRODUKSJON	3
1 DEL 4 – METODER OG VERKTØY – INNLEDENDE RUNDE	3
2 GRUPPEREGLER.....	3
3 MÅL OG TEMA FOR TRENINGSØKTEN.....	3
SEKSJON A: KUNNSKAP OM METODER/TILNÆRMINGER.....	4
SEKSJON B: HOLDNINGER, FORFORSTÅELSER OG ANTAGELSER	5
SEKSJON C: MULIGHETER VED BRUK AV METODER OG/ELLER AKTIVITETER I FRILUFT/UTENDØRS.....	6
ØVELSE C1.....	6
ØVELSE C2.....	7
SEKSJON D: SKAPE DIALOG MED BARN UTSATT FOR VOLD (7-9 ÅR).....	9
SEKSJON E: SKAPE DIALOG MED YNGRE BARN UTSATT FOR OMSORGSSVIKT (4-6 ÅR).....	11
SEKSJON F: SKAPE DIALOG MED SPEDBARN OG SMÅBARN (I ALDEREN 0-3).....	13
SEKSJON G: BRINGE FERDIGHETER, METODER OG KUNNSKAP FRA FNS BARNEKONVENSJON SAMMEN	15
AVSLUTNING AV ØKTEN	17
APPENDIX 1: SKALA FOR VURDERING AV SAMARBEIDSMØTET	18
APPENDIX 2: GRUNNLEGGENDE KRAV KNYTTET TIL GJENNOMFØRING AV BARNES RETTIGHETER IFØLGE ARTIKKEL 12.....	19
REFERANSER.....	21

Generell introduksjon

Opplæringsheftet er utformet som en del av Erasmus+ PANDA-prosjektet. Det består av fire deler:

- Del én fokuserer på lovverket, FNs Barnekonvensjon og de generelle kommentarene til FNs Barnekonvensjon
- Del to fokuserer på utfordringer og muligheter
- Del tre fokuserer på sosial/gruppedeltagelse
- Del fire fokuserer på metoder

Hver del står på egne ben og kan brukes som treningsopplegg uavhengig av de andre delene, eller sees som en helhet. Opplæringsheftet ses i sammenheng med de nettbaserte ressursene som Panda prosjektet har gjort tilgjengelig på websiden reacch.eu. Det anbefales at veileder og deltakere benytter ressursene på websiden sammen med dette opplæringsheftet.

1 Del 4 – Metoder og verktøy – innledende runde

Veileder inviterer deltakerne til å si hvem de er, hvor de jobber og ett talent de har.

2 Grupperegler

Veileder inviterer deltakerne til å identifisere noen grupperegler som gruppen vil operere etter, og som kan omfatte:

- det som sies i gruppen, blir i gruppen
- sikre at alle får bidra
- verdsette bidragene fra alle, enten de er enige eller ikke
- kun gi konstruktive tilbakemeldinger

3 Mål og tema for treningsøkten

Veileder skisserer mål og tema for treningsøkten. Dette heftet fokuserer på metoder og verktøy og har som mål å:

- Forbedre kunnskapen til fagfolk om metoder og verktøy for å støtte barns deltagelse og medvirkning
- Øke selvtilliten og ferdighetene til fagfolk til å bruke verktøy og metoder i kommunikasjon og samarbeid med barn
- Reflektere over muligheter og begrensninger knyttet til ulike verktøy og metoder

Seksjon A: Kunnskap om metoder/tilnæringer

Formålet med øvelsen

Hensikten med øvelsene er at deltakerne skal få mulighet til å reflektere over metoder og tilnæringer som omhandler samarbeid med små barn som a) de er kjent/fortrolig med b) de har brukt c) de ønsker å bruke.

Nyttig bakgrunnsmateriale: Heftet «[Metoder og verktøy til bruk i samhandling med små barn](#)» og «[Kommunikasjonsprosesser og ferdigheter i samarbeid med barn](#)».

Oppgaver

- Alle får et stykke papir (eller bruker et skriveprogram hvis de er på nett)
- Alle tegner tre kolonner og legger inn svar under disse tre overskriftene (se nedenfor).

Metoder og tilnæringer		
Jeg er kjent med	Jeg har brukt	Jeg ønsker å bruke

- Etter 10 minutter bør veileder samle deltakerne slik at de kan dele svarene sine. Veileder skal hjelpe deltakerne til å reflektere over at metoder og tilnæringer er uendelige og at de kan tematiseres på flere ulike måter i henhold til type aktivitet - kreative, kunstbaserte, lekbaserte (brettspill, kortspill, leker, sand, vann, modelleire (plastelina), digitalt basert (nettbrett, smarttelefoner, datamaskiner, spillkonsoller), aktivitetsbaserte (innendørs og/eller utendørs). De kan også tematiseres i henhold til faktorer som kostnader, kulturelle normer og nivåer av tillit som kreves.

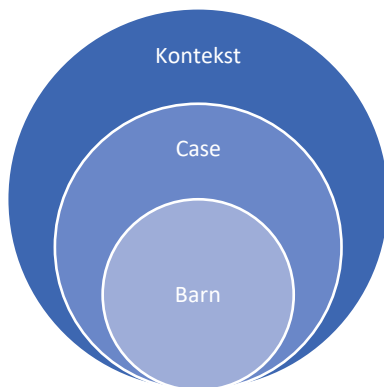
Seksjon B: Holdninger, forforståelser og antagelser

Formålet med øvelsen

Hensikten med denne øvelsen er at gruppen skal utforske sine erfaringer i å samarbeide med små barn gjennom bruk av ulike metoder og tilnærminger.

Oppgaver

- Veileder inviterer deltakerne til å jobbe i par for å dele med hverandre ett eksempel på en metode/tilnærming de har brukt under samarbeid med et lite barn. Etterpå blir deltakerne bedt om å reflektere over eksemplene gjennom å fokusere på barnet, saken og konteksten (hentet fra [Talking and Listening to Children](#))

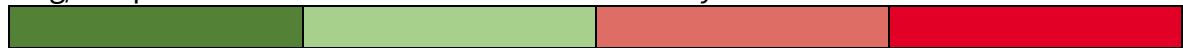

- Veileder inviterer deltakerne til å reflektere over følgende aspekter ved arbeidet sitt og indikerer hvor på skalaen under de vil plassere samarbeidsmøtet med barnet (se nedenfor og vedlegg 1 for ark som kan skrives ut/e-post).

Tidspunkt, sted for samarbeidsmøtet

Valg/innsjill fra barnet

Styrt av den voksne

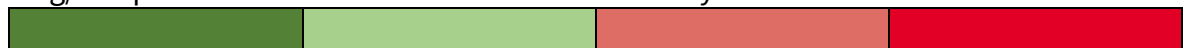
Gi eksempler

Gi eksempler

Formålet/inholdet i samarbeidsmøtet

Valg/innsjill fra barnet

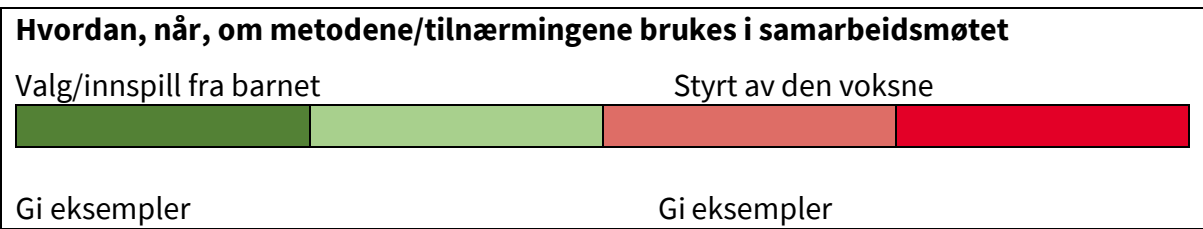
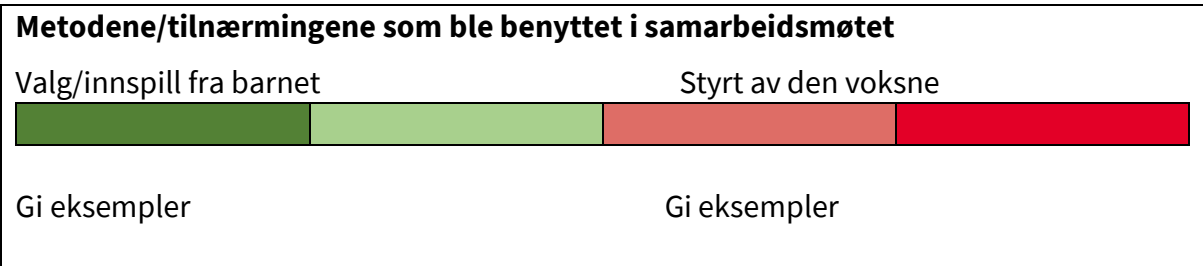
Styrt av den voksne

Gi eksempler

Gi eksempler

--

- Veileder inviterer deltakerne til å vurdere eventuelle hindringer i/under bruken av metodene i samarbeidet med barnet, samt hvordan og på hvilke måter samarbeidet kan forbedres.
- Veileder inviterer deretter deltakerne til å gi tilbakemelding på øvelsen. Veileder bør trekke frem fagpersoners holdninger, forforståelser og forutsetninger i samarbeidsmøter med små barn, samt hvordan metodene og tilnærmingene bidrar til å tilrettelegge og støtte opp under små barns rett til deltagelse.

Seksjon C: Muligheter ved bruk av metoder og/eller aktiviteter i friluft/utendørs

Øvelse C1

Formålet med øvelsen

Hensikten med denne øvelsen er å oppmuntre deltakerne til å definere friluftsmetoder og aktiviteter.

Oppgaver

- Veileder inviterer deltakerne til sammen å vurdere følgende spørsmål:

- Hvordan definerer og forstår vi friluftaktiviteter?
- Hvilke muligheter er det i din sammenheng for friluftsliv/uteaktiviteter?
- Hvorfor kan utendørsaktiviteter være fordelaktige som en del av samarbeidsmøter?
- Når og hvor kan du delta i utendørsaktiviteter med små barn?
- Hvilke prinsipper bør ligge til grunn for disse møtene?

Øvelse C2

Formålet med øvelsen

Hensikten med denne øvelsen er å engasjere deltakerne i å designe en utendørsaktivitet med et barn i alderen 10-12 år for å utvikle sosiale ferdigheter og lære av hverandre.

Oppgaver

- Veileder ber deltakerne om å dele seg inn i små grupper med 2-3 personer i hver gruppe og tenke på en opplevelse/erfaring med barn og utendørsaktivitet på egen arbeidsplass (eller alternativt forestille seg å gjøre en utendørsaktivitet med en gruppe barn i kontakt med barnevernet). Gruppene inviteres til å utforske følgende spørsmål:
 - Hvilke erfaringer har de med aldersgruppen 10-12 år?
 - Hva i den enkeltes bakgrunn har vært med på å forme deres erfaringer? (oppvekst og friluftsliv, arbeidserfaringer og privatliv).
 - Hvordan kan egne erfaringer påvirke deres tilnærming til barn i alderen 10-12 år som har opplevd omsorgssvikt?
- Veilederen bringer gruppene sammen igjen for å reflektere over sentrale budskap/læring fra denne øvelsen.
- Veileder ber deltakerne om å dele seg inn i grupper på 3-4 personer for å gjøre seg kjent med casen nedenfor:

Scenario: Sarah, en jente på 11 år, har levd hele livet sammen med moren sin. Far er ukjent. Resten av familien hennes bor langt fra hjembyen.

Barneverntjenesten/sosialtjenesten har blitt kjent med Sarah gjennom moren hennes. Moren har hatt depresjoner siden Sarah var liten, vært i og utenfor jobb. Periodiske velferdstilbud har hjulpet gjennom stressende perioder. Sarah er ofte hjemme fra skolen og lærerne bekymrer seg for henne. Hun har fortalt andre om interessen for dyr, dans og samvær med venner. Hun har også fortalt andre at hun ofte føler seg ensom. Moren hennes håper på en endring i Sarahs følelser, relasjoner, aktiviteter og hverdag. Sarah har sagt ja til å delta på en utendørsaktivitet neste uke. Hun vil møte 5 andre barn i den økten.

- Veileder ber deltakerne, som fortsatt sitter i gruppene, om å vurdere følgende spørsmål:
 - Hvilke aktiviteter er tilgjengelig innenfor deres setting og i lokalsamfunnet?
 - Hvordan kan de introdusere mulige aktiviteter for Sarah for at hun skal delta i gruppen?
 - Hvilke hindringer kan Sarah ha i tankene?
 - Hvordan ville de gripe an disse hindringene i dialog med Sarah?
 - Hvordan kan de gi Sarah handlefrihet i prosessen med å bli med i gruppen?
 - Hvordan kan gruppen brukes til å hjelpe Sarah med å utvikle et sosialt liv?
 - Hvilke verktøy kan brukes for å videreutvikle sosiale ferdigheter osv. mestring gjennom handling, glede og tilhørighet?
 - Hvilke rammer/strukturer vil gruppen lage?
- Veileder kaller gruppene sammen i plenum og sentrale budskap/læring diskuteres.
- Veileder inviterer/oppfordrer gruppen til å se videoen: «[Erfaring fra friluftsterapi](#)»
- Veileder inviterer gruppen til å diskutere hva de ville gjort annerledes neste gang i en lignende situasjon (med barn 10-12 år)?

Seksjon D: Skape dialog med barn utsatt for vold (7-9 år)

Formålet med øvelsen

Denne øvelsen har som mål å utvikle ferdigheter i å skape dialog med barn i alderen 7-9 år om hverdagsliv og følelser i situasjoner der de er utsatt for vold.

Oppgaver

- Veileder sørger for at alle deltakere har tilgang til «Arbeidsbok om mine følelser» (Se heftet «Metoder og verktøy til bruk i samhandling med små barn» (<https://reacch.eu/wp-content/uploads/2023/07/Metoder-og-verktoy-NO.pdf>) og «[Arbeidsbok om mine følelser](#)»)
- Veileder ber deltakerne om å dele seg inn i små grupper med 2-3 personer i hver gruppe og diskutere:
 - Hvilke erfaringer har de med barn i alderen 7-9 år?
 - Hvilke erfaringer har de fra å jobbe med barn som har opplevd vold?
 - Hvilke erfaringer har de med vold (hva har de lest, hørt, sett på TV eller, hvis de ønsker å dele, hva har de selv opplevd). NB: det er ikke forventet at deltakerne **skal** komme med private og personlige opplysninger om voldserfaringer.
 - Hva i deres bakgrunn former deres synspunkter (for eksempel typer vold, virkninger av vold, reaksjoner på vold)?
 - Hvordan kan deres synspunkter, følelser og erfaringer påvirke deres tilnærming til og kommunikasjon med barn i alderen 7-9 år som har opplevd vold?
 - Hvordan kan et barns meninger, følelser og opplevelser av vold påvirke deres ønske om å åpne opp for å dele erfaringer?
 - Hvilke kulturelle aspekter kan påvirke et barns åpenhet om vold?
- Veileder samler gruppene i plenum for å reflektere over sentrale budskap/læring fra denne øvelsen.

- Veileder ber deltagerne om å danne små grupper på 2 personer, og utføre oppgaven gitt i casen nedenfor. Målet er å hjelpe Emma med å konkretisere og sette ord på opplevelsene, følelsene og forstå disse (skape mening).

Scenario: Emma, 7 år, har blitt utsatt for psykisk vold av foreldrene sine og opplevd mild fysisk vold. Emma bor nå midlertidig hos tanten. Du jobber i barnevernet og skal snakke med Emma om hennes hverdag og hennes følelser. Bruk «[My feeling workbook](#)» og simuler en samtale med «Emma» (spilt av en kollega).

- Veilederen samler gruppene for å reflektere over følgende spørsmål:
 - Hva var erfaringene med å bruke verktøyet «Mine følelser - arbeidsbok»?
 - Hvordan fikk de Emmas oppmerksomhet og hvem tok ledelsen i kommunikasjonen?
 - Hvordan tror de barnet opplevde situasjonen?
 - I hvilke sammenhenger kan dette verktøyet brukes, og hvilke utfordringer kan en møte på?
 - Hva ville de gjort annerledes neste gang i en lignende situasjon (kommunikasjon med et yngre barn)?

Seksjon E: Skape dialog med yngre barn utsatt for omsorgssvikt (4-6 år)

Formålet med øvelsen

Hensikten med denne øvelsen er at deltakerne skal hjelpe barnet som opplever omsorgssvikt til å forstå opplevelser de har i hverdagen, og bidra til barnets meningskaping og utvikling av selvtillit.

Oppgaver

- Veileder bør sørge for at deltakerne har tilgang til samtalebilder (Se heftet: "[Metoder og verktøy som er egnet for å fremme samarbeid med små barn](#)", sidene 11 og 12. Samtalebilder kan visualisere hendelser og følelser og kan bidra til å fremme barns historiefortelling.
- Veileder inviterer deltakerne til å dele seg inn i små grupper på 2-3 personer i hver gruppe og diskutere:
 - Hvilke erfaringer har de med å jobbe med barn i alderen 4-6 år?
 - Hvilke erfaringer har de med å jobbe med barn som har opplevd omsorgssvikt?
 - Hvilke erfaringer har de med omsorgssvikt (hva har de lest, hørt, sett på TV eller, hvis de synes det er greit å dele, hva har de opplevd). NB: det er ikke et krav at deltagerne deler slike erfaringer.
 - Hva i deres bakgrunn har formet deres synspunkter (for eksempel typer omsorgssvikt, virkninger av vold, reaksjoner på omsorgssvikt)?
 - Hvordan kan deres synspunkter, følelser og erfaringer påvirke deres tilnærming til og kommunikasjon med barn i alderen 4-6 år som har opplevd omsorgssvikt?
 - Hvordan kan et barns betraktninger, følelser og opplevelser av omsorgssvikt påvirke deres ønske om å åpne opp for å dele erfaringer?
 - Hvilke kulturelle aspekter kan påvirke et barns åpenhet om omsorgssvikt?

- Veileder samler gruppene igjen for å reflektere over sentrale ideer/læring fra denne øvelsen.
- Veileder ber deltagerne om å danne små grupper på 2 personer og å sette seg inn i casen nedenfor. Målet er å hjelpe Lukas til å sette ord på sine erfaringer, følelser, synspunkter og forstå disse.

Scenario: Lukas, 4 år, har blitt neglisjert av foreldrene sine. Du jobber i barnevernet og skal snakke med Lukas om hverdagen hans. Bruk relevante «samtalebilder» og simuler en samtale med Lukas (spilt av en kollega). Start med en introduksjon, et nøytralt bilde og et åpent spørsmål, etter hvert kan du bruke bilder som inviterer til samtale om trøblete opplevelser, og avslutt alltid med et bilde som vekker håp og gode følelser.

- Veilederen samler gruppene og det reflekteres over følgende spørsmål:
 - Hva var erfaringene med å bruke verktøyet «samtalebilder»?
 - Hvordan fanget de Lukas sin oppmerksomhet?
 - Hvem tok ledelsen i kommunikasjonen?
 - Hvordan tror de barnet opplevde kommunikasjonen?
 - I hvilke sammenhenger kan dette verktøyet brukes?
 - Ser de noen utfordringer med å bruke dette verktøyet?
 - Hva ville de gjort annerledes neste gang i en lignende situasjon?

Seksjon F: Skape dialog med spedbarn og småbarn (i alderen 0-3)

Formålet med øvelsen

Hensikten med denne øvelsen er at deltakerne skal hjelpe barnet til å forstå gode og dårlige opplevelser i hverdagen og å bidra til barnets meningsskaping og utvikling av selvtillit.

Oppgaver

- Veileder bør sørge for at deltakerne har tilgang til noe eller alt av følgende - samtalebilder eller ansikter med følelser, [Kit bag](#) dukker/figurer eller en barnebok (bøker for små barn om spesifikke emner som foreldres rusmisbruk, vold, omsorgssvikt og foreldres psykiske vansker). For ytterligere ideer se dokumentet [Metoder og verktøy som er egnet for å fremme samarbeid med små barn](#).
- Veileder ber deltakerne om å dele seg inn i små grupper med 2-3 personer i hver gruppe og diskutere:
 - Hvilke erfaringer har de med å jobbe med barn i alderen 0-3 år?
 - Hva i deres bakgrunn har formet deres synspunkter (for eksempel tidligere jobber, personlige liv)?
 - Hvordan kan deres synspunkter, følelser og erfaringer påvirke deres tilnærming til og kommunikasjon med barn i alderen 0-3 år?
- Veilederen samler gruppene igjen for å reflektere over sentrale ideer/læring fra denne øvelsen.
- Veilederen inviterer deltagerne til å danne små grupper på 2 personer og å sette seg inn i casen nedenfor. Målet er at deltakerne finner ut hvordan de kan utforske de gode og dårlige opplevelsene i Phils liv på en måte som ivaretar både Phil og hans mor:

Scenario: Maria, en ung mor på 21 år og sønnen Phil på to år bor sammen i en leilighet i en forstad. Maria har vært i et av/på-forhold med Phils far Jack. Barnevernstjenesten kom i kontakt med familien etter en familievoldsmelding sendt fra politiet. Phil går i barnehagen to ganger i uken mens Maria studerer ved Universitetet. Phil viser sterk frustrasjon hjemme og Maria har bedt om hjelp til å håndtere følelsene hans. Hun er

bekymret for at sønnen har blitt traumatisert av å ha vært vitne til vold i sitt eget hjem. Hun sliter også med å ivareta morsoppgavene.

- Veileder inviterer gruppene til å velge et verktøy og å simulere en samtale med Maria og Phil (kolleger tar rollene som Phil og Maria).
- Veileder samler deltakerne igjen for å diskutere følgende spørsmål:
 - Hva var deres erfaringer med bruk av verktøyene?
 - Hvordan fanget de Phils oppmerksomhet?
 - Hvem tok ledelsen i kommunikasjonen?
 - Hvordan tror de at Phil kan ha opplevd kommunikasjonen?
 - I hvilke sammenhenger kan disse verktøyene brukes?
 - Ser de noen utfordringer med å bruke disse verktøyene?
 - Hvordan beroliget, støttet og oppmuntret de Maria?
 - Hva ville de gjort annerledes neste gang i en lignende situasjon/?

Seksjon G: Bringe ferdigheter, metoder og kunnskap fra FNs Barnekonvensjon sammen

Formålet med øvelsen

Hensikten med denne øvelsen er å sammenstille ferdigheter, metoder og kunnskap fra FNs Barnekonvensjon for å hjelpe deltakerne til å skape muligheter til å engasjere seg i samarbeid med små barn, samt å gjøre en innsats for at deres team/organisasjon også gjør dette.

Oppgaver

- Veileder minner deltakerne om de fire gjensidig avhengige pilarene i FNs Barnekonvensjon:

- Veileder vektlegger disse fire pilarene:
 - Alle barn, uavhengig av alder (artikkel 2) og andre bakgrunnsvariabler har rett til å uttrykke sine synspunkter og få disse vurdert (artikkel 12);
 - Vi kan ikke avgjøre hva som er til barnets beste (artikkel 3) med mindre deres synspunkter (artikkel 12) er inkludert og vurdert i forbindelse med at beslutninger fattes
 - Vi må prøve alle måter og midler for å få tilgang til barns synspunkter uavhengig av deres alder og andre bakgrunns karakteristika for å sikre at

rettighetene i artikkel 6 ivaretas. Dette fordi usynliggjøringen av barn kjent for barneverntjenester/sosialtjenester (forårsaket av manglende engasjement med dem) har direkte bidratt til deres død i hendene på voldelige omsorgspersoner/foreldre; og

- I tillegg til de fire pilarene minner artikkel 5 og 13 oss om at barns kapasiteter utvikler seg på ulike måter i ulike kulturer og kontekster, og at voksne bør være fleksible og lydhøre overfor dette. Videre har små barn rett til å motta og formidle informasjon i og gjennom et hvilket som helst medium de velger. Dette kan også inkludere utendørs lek/uteaktiviteter.
- Veileder gir alle deltakerne sjekklisten (skissert i vedlegg to). I par inviteres deltakerne til å reflektere over hvordan dette kan hjelpe deres egne arbeidsteam, arbeidsplasser og organisasjoner.
- Veileder gjør oppmerksom på andre relevante lokale, regionale hjelperessurser.

Avslutning av økten

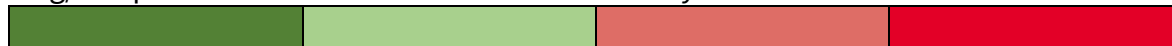
Veilederen ber gruppen om å reflektere over:

- En ny ting de har lært
- En ny ting de vil gjøre annerledes i praksis
- En ny ting de vil be teamet sitt, organisasjonen om å vurdere når det gjelder endringer i policy/praksis

Appendix 1: Skala for vurdering av samarbeidsmøtet

Tidspunkt, sted for samarbeidsmøtet

Valg/innspill fra barnet

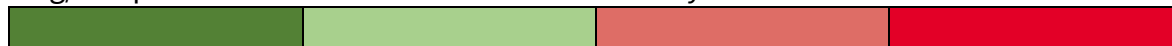
Styrt av den voksne

Gi eksempler

Gi eksempler

Formålet/inholdet i samarbeidsmøtet

Valg/innspill fra barnet

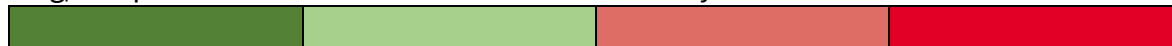
Styrt av den voksne

Gi eksempler

Gi eksempler

Metoder/tilnærminger brukt i samarbeidsmøtet

Valg/innspill fra barnet

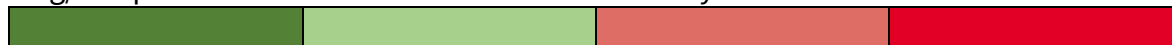
Styrt av den voksne

Gi eksempler

Gi eksempler

Hvordan, når, om metodene/tilnærmingene brukes i samarbeidsmøtet

Valg/innspill fra barnet

Styrt av den voksne

Gi eksempler

Gi eksempler

Appendix 2: Grunnleggende krav knyttet til gjennomføring av barns rettigheter ifølge artikkel 12

Tabel 1. Grunnleggende krav og implementering av barns rett til å bli hørt i praksis (<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/generelle-kommentarer-fra-fns-barnekomit/id573909/>)

Krav	Implementering i praksis
Åpen og informativ	Alle prosesser der ett eller flere barn blir hørt eller deltar, skal være: a) Åpne og informative - barna skal ha lett tilgang til all relevant informasjon, i mangfold-sensitive og alderstilpassede formater, om sin rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter (CRC/C/GC/12 side 30), og om plikten partene har til å ta behørig hensyn til disse synspunktene, samt informasjon om hvordan denne medvirkningen skal skje, og dens omfang, formål og potensielle følger.
Frivillighet	b) Frivillige - barna skal aldri tvinges til å gi uttrykk for synspunkter mot sin vilje, og de skal gjøres oppmerksom på at de kan trekke seg fra høringen på et hvilket som helst tidspunkt.
Respekt	c) Basert på respekt - barnas synspunkter skal behandles med respekt, og de skal gis anledning til å komme med ideer og forslag til aktiviteter. Voksne som arbeider med barn skal anerkjenne, respektere og bygge videre på gode eksempler der barn har medvirket, f.eks. bidrag de har ytt til familien, skolen, kulturen og arbeidsmiljøet. De skal også ha forståelse for den sosioøkonomiske, miljømessige og kulturelle konteksten barna lever i. Personer og organisasjoner som arbeider med og for barn, skal også respektere barns synspunkter når det gjelder deltakelse i offentlige begivenheter.
Relevans	d) Relevante - de spørsmål som barn har rett til å uttrykke sin mening om, skal ha reell relevans for deres liv og gi dem muligheten til å bruke sin kunnskap og sine ferdigheter og evner. I tillegg må det være rom for at barna kan framheve og ta opp spørsmål som de selv vurderer som relevante og viktige.
Barnevennlig	e) Barnevennlige - omgivelsene og arbeidsmetodene skal tilpasses barnas kapasitet og evner. Det skal være tilstrekkelig tid og ressurser tilgjengelig for å sikre at barna kan forberede seg skikkelig, og at de er trygge på prosessen, slik at forutsetningene ligger til rette for at de kan bidra med sine synspunkter. Det må tas hensyn til at barn i varierende grad har behov for støtte og tilrettelegging, alt etter deres alder og gradvise utvikling.
Inkluderende	f) Inkluderende - prosessen skal være inkluderende og ikke gjenspeile eksisterende diskrimineringsmønstre, samtidig som den skal oppmuntre til at marginaliserte barn, både jenter og gutter, får anledning til å delta (se også punkt 88 ovenfor). Barn er ikke en homogen gruppe, og deltakelsen skal være basert på like muligheter for alle, uten diskriminering av noe slag. Det er også viktig at programmer er kulturelt sensitive og tar hensyn til barn fra alle folkegrupper.

Støtte og opplæring	g) Støttet av opplæring - de voksne må være godt forberedt og ha de ferdigheter og de hjelpemidler som trengs, slik at de kan legge til rette for at barna kan delta på en effektiv måte. De må f.eks. være godt kvalifisert når det gjelder å lytte til barna, samarbeide med dem og engasjere dem på en effektiv måte, i samsvar med deres gradvise utvikling. Barna selv kan fungere som veiledere og tilretteleggere med hensyn til hvordan man skal fremme en effektiv deltakelse. De har behov for kompetanseutvikling for å styrke sine ferdigheter, f.eks. når det gjelder effektiv deltakelse og bevissthet om hvilke rettigheter de har, og opplæring for å kunne organisere møter, skaffe midler, kommunisere med media, snakke til forsamlinger og tale sin sak
Trygghet og sensitivitet i forhold til risiko	h) Sikre og sensitive med hensyn til risiko - i visse situasjoner kan det være forbundet med risiko å gi uttrykk for sine synspunkter. Voksne har et ansvar for de barna de samarbeider med, og de må treffe alle mulige forholdsregler for å minimere risikoen for at barna blir utsatt for vold, utnyttelse eller andre negative konsekvenser på grunn av sin medvirkning i prosessen (CRC/C/GC/12 side 31). Tiltak som kan være nødvendige for å gi barna hensiktsmessig beskyttelse, er bl.a. utvikling av en klar beskyttelsesstrategi, som tar hensyn til at enkelte grupper av barn er særlig risikoutsatt, og at det kan være ekstra vanskelig for disse barna å få hjelp. Barna må være seg bevisst at de har rett til beskyttelse mot vold, og de må vite hvor de skal henvende seg dersom de trenger hjelp. Investering i arbeid for å bevisstgjøre familier og lokalsamfunn er viktig, for å skape forståelse for verdien og konsekvensene av barns medvirkning, og for å minimere risikoen for barna.
Ansvarlighet	i) Ansvarlige - det er viktig at man er forpliktet til å følge opp og evaluere prosessen. Barna må f.eks. i enhver etterforsknings- eller konsultasjonsprosess informeres om hvordan deres synspunkter er blitt tolket og brukt, og de må, dersom det er behov for det, gis anledning til å komme med innsigelser mot og påvirke analysen av deres utsagn. Barna har også krav på å få klare tilbakemeldinger om hvordan deres medvirkning har påvirket utfallet av prosessen. Barna skal, når det er hensiktsmessig, gis anledning til å delta i oppfølgingsprosesser eller oppfølgingsaktiviteter. Overvåking og evaluering av barns medvirkning skal skje med barna selv som deltakere, der dette er mulig.

Referanser

Juul, R., Husby, I.S.D, et al. (s.d.). *Methods and tools that inform collaborative work with young children. Brief for practitioners.*

<https://reacch.eu/wp-content/uploads/2023/02/Methods-and-tools-EN.pdf>

Juul, R., Husby, I.S.D, et al. (s.d.). *Communication processes and skills. Brief for practitioners.*

<https://reacch.eu/wp-content/uploads/2023/06/Communication-processes-and-skills.pdf>